

ÍNDEX

Gris.....	11
La lliçó de geografia.....	13
La terra promesa.....	19
Dia del llibre.....	25
La ciutat secreta.....	33
La vida passa volant.....	39
L'ombra del vespre.....	45
Autoestop.....	49
Ell mai no ho faria.....	55
La casa del pare.....	61
Verd.....	69
Llimiana.....	71
Faula de tortuga i jaguar.....	77
Aigua callada.....	81
Ous escocesos.....	85
La soledat de les muntanyes.....	89
Cap de la serra.....	95
Negre.....	99
McFlurry.....	101
Trens de nit.....	107
Interiors.....	119
Blau.....	125
Oració de matines.....	127

L'illa dels estius irrecuperables	133
Després de la pluja	137
La quarta platja.....	141
Vasta paciència.....	145

LA LLIÇÓ DE GEOGRAFIA

Gustau Monterde, fins fa quatre anys diputat per Lleida, la ciutat on viu, espera l'autobús L-10, que recorre de cap a cap l'avinguda de circumval·lació anomenada pomposament Gran Passeig de Ronda. Són dos quarts de vuit del mati. Un matí de boira gebradora, característica del cru hivern lleidatà. L'home passeja amunt i avall per la vorera, en un intent inútil de desentumir-se els peus, prescindint de l'aixopluc de la marquesina metàl·lica de la parada, tan exposada i oberta que a penes resguarda els usuaris de les inclemències. Té fred, molt fred. Un fred que no li ve tant de fora com de dins mateix. Contra aquesta mena de fred poc hi poden fer l'abric gruixut de caixmir, els guants de pell i la bufanda de llana.

No s'avesa a usar el transport públic. Li costa habituar-s'hi de nou, després de tant de temps. Fins fa tan sols mig mes anava a treballar amb el seu cotxe —els dies que hi anava, un parell o tres per setmana, ningú no li controlava l'assistència ni el trobava a faltar. Hi tenia una plaça d'aparcament reservada, al soterrani de l'edifici, vora els dos vehicles oficials, un turisme que acostuma a conduir el delegat del departament en els seus desplaçaments per les comarques i la furgoneta dels ordenances. Encara manaven els seus. Ell havia perdut l'escó, però el seu partit conservava el poder.

Li van reservar un premi de consolació. Assessor del delegat. Una canongia. Pels serveis prestats. I perquè el partit mai no deixava ningú a l'estacada. Mentre poguessin, és clar. Mentre disposessin de soplug institucional per a tots els militants d'un cert pes, no calia patir per veure's al ras, deseparat. El partit proveïa. Sempre ho havia fet.

Però a finals de novembre van perdre contra pronòstic les eleccions i, en conseqüència, quasi tots els càrrecs de confiança política. Les múltiples sinecures de lliure designació. Així que, des de mitjan gener, Gustau s'havia vist obligat a reingressar a l'antiga feina i prescindir d'una colla de petits privilegis, entre els quals poder aparcar de franc. Com que deixar tota la jornada laboral el cotxe estacionat en un garatge públic o en zona blava li suposaria una despesa desorbitada —i, en el segon supòsit, haver de sortir cada dues hores a posar més monedes al parquímetre i col·locar ben visible el paperet corresponent darrere del parabrisa, amb el perill de descuidar-se'n sovint i acabar cosit a multes—, s'ha hagut de començar a resignar a desplaçar-se cada dia amb l'autobús urbà.

Potser quan faci més bo provarà d'anar-hi caminant. Mitja horeta, a pas ràpid. Encara li anirà bé per a la salut, darrerament una mica malmesa. Res d'especialment greu, petites molèsties sense importància, però bastant empipadores. Aquesta vulnerabilitat al fred, per exemple, que el fa estar sempre constipat. Una tos ronca, molt agafada. Lletja. Els ulls plorosos. El nas que no para de rajar. L'opressió permanent al pit, com si li costés respirar. I tants dies seguits. No li havia passat cap altre hivern. El metge de capçalera, que el porta des de fa temps i en coneix la situació

personal, li ha dit que tot plegat és segurament més producte de l'angoixa que d'alguna causa orgànica concreta. Malgrat tot, per no fer-lo marxar de la consulta sense cap recepta a les mans, li ha prescrit Frenadol. Un sobret al matí i un altre a la nit, abans d'enllitar-se.

Un altre calvari, per cert. El llit. Una taula de tortures. Des que s'hi posa, no para de donar-hi tombs i més tombs, cada vegada més nerviós, fins al punt que la seva dona se n'ha hagut d'anar a dormir a una altra habitació, turmentat nit rere nit per un insomni atroç fins a altes hores, que el fa llevar-se baldat, el cap tot espès, de la consistència del suro.

La veritat és que se li està fent difícil adaptar-se a la seva nova vida, als horaris estrictes, a les retrobades servituds. Després de dues legislatures al Parlament, i d'un lamentable període posterior d'uns quants mesos d'incertesa professional i de sotsobre emocional (l'època en què ho van deixar córrer amb la Carme Farràs, amb qui s'havia estat trobant en secret una tarda per setmana a l'hotel de l'àrea de servei de l'autopista), dedicat a trucar a portes institucionals i partidistes, no totes les quals s'havien obert de seguida, va aconseguir que li fos atribuïda aquella plaça al departament d'Economia, més o menys adient a la seva condició de treballador de banca en excedència. Ara, quasi tres anys i mig després, amb el canvi de govern, l'excedència ha arribat al final. S'ha acabat en sec l'assessoria poc enfeïnada i ben remunerada, i de retruc l'aparcament gratuït.

Des de fa dues setmanes s'ha reincorporat al banc, amb tot el que això comporta de retornar a les rutines mig oblidades, a l'obligació de matinar cinc

dies per setmana, de coincidir amb vells clients i també amb antics col·legues, menys dels que hauria suposat, perquè alguns d'ells s'havien acollit a la jubilació anticipada. Com ell mateix s'està plantejant. Ja gairebé en té l'edat i, de fet, el primer dia del seu retorn va interessar-se a través del responsable de personal pels tràmits per aconseguir-ho.

Vol creure que la recuperada condició laboral no s'allargarà gaire. Es nota massa gran i cansat, per bé que encara li'n falten uns quants pels seixanta, de tornada de tot i nostàlgic en excés de la seva etapa anterior, per tal de poder afrontar amb una mínima il·lusió l'anodina quotidianitat de finestretes obertes al públic, feixos de bitllets gastats, pòlisses i comptes corrents, hipoteques i balanços, descoberts i certificats, informes i superàvits, deutes i reintegraments, insulses converses de futbol amb els companys, tallats de mig matí al bar de la vora, instruccions del director de l'oficina, cursets on line per aprendre a aplicar mètodes innovadors i treure més profit de les noves tecnologies (no es veu amb cor de posar-se al dia dels moderns sistemes informàtics), i sobretot tantes matinades hivernals, submergides en la boira densa del desànim.

Entremig de la bromada grisa albira per fi la taca groga del bus. Puja i paga un bitllet individual al conductor. Sap que no tindrà altre remei que acabar comprant un abonament per deu trajectes o un passi mensual i validar-lo cada cop al picador automàtic. Per què s'hi resisteix, si tard o d'hora haurà de claudicar? Un esglaó més en la davallada.

El vehicle ve ple d'estudiants que baixen cap a la zona escolar. Tres instituts d'ensenyament mitjà

concentrats en una àrea reduïda, prop del riu. Quan ell era jove, només n'hi havia un, el que ara porta el nom de Màrius Torres, el poeta local més il·lustre, i aleshores encara es deia només Instituto de Segunda Enseñanza. Hi va fer el batxillerat i el curs preuniversitari. Allí es va acabar la seva carrera acadèmica. Després, classes nocturnes de comptabilitat i, durant el dia, a guanyar-se el jornal al banc. Més endavant, quan tot semblava dat i beneït, el cop de sort d'entrar en política. De fet, s'hi havia trobat al mig, sense cap intenció ni vocació prèvia, ni un especial esperit de servei. El lloc oportú en el moment oportú. El comitè d'empresa. Dirigent intercomarcal del sindicat bancari. Fama de pencaire i dialogant, alhora que bastant astut. La murrieria dels culs inquietos. També un punt maquinador, per què negar-ho? De tant en tant, una mentida, una traveta, una infàmia. La mesura exacta de cinisme. Res de particular. L'arribada d'una proposta insòlita, que mai no hauria gosat somiar, en un lloc de farciment a les llistes sense a penes possibilitats a priori, la dimissió per motius de salut d'un dels electes tot just a principi de legislatura, i l'acta parlamentària, ben bé de carambola. Reelegit per quatre anys més. Li havia anat prou bé a la vida sense estudis superiors. Tot un senyor diputat. N'hi ha molts, la majoria, que amb més titulacions no han arribat tan lluny.

Observa els joves passatgers al seu voltant. Robes i pentinats informals, una mica deixats. Carregant pesades motxilles. Alguns xerren entre ells, d'altres escolten música per uns auriculars o fan capcinades amb la mirada inexpressiva, de vegades rebotant el front contra el vidre entelat de la finestreta, com si

encara no s'haguessin acabat de desvetllar. Fins a quina hora es devien quedar veient la televisió? No creu pas que repassant apunts o llegint un llibre. Quatre o cinc manipulen els seus mòbils. N'hi ha un que explica acudits i els seus interlocutors esbossen un somriure forçat. Repara en què ell és el més vell dels presents, incloent el conductor. A la majoria els triplica l'edat, com a mínim.

Descobreix al fons un seient buit. S'obre pas amb algun cop de colze i s'asseu al costat d'un noiet d'uns quinze o setze anys que té a les mans un manual de geografia, obert per una pàgina amb el mapa polític dels Estats Units. Un mosaic de colors. Li sobrevé un rampell d'enyorança dels seus temps d'alumne. Hi va haver una època que es va arribar a saber de memòria tots els estats de la Unió, amb les corresponents capitals. Albany, Boston, Phoenix, Lincoln, Tallahassee, Sacramento... La geografia era la seva assignatura preferida, sobretot la geografia universal. El transportava en la imaginació a països desconeguts, on es feia la il·lusió d'arribar-hi a viatjar alguna vegada. Li provocava el desig de rodar món, un desig que no ha pogut satisfer. A Amèrica mateix encara no hi ha estat mai. Ni tan sols a Nova York. I ja no és fàcil que hi vagi.

Tot això queda enrere. Molt enrere. Reflexiona pesarós que, a diferència d'aquest adolescent de la seva vora que està repassant mig distret la lliçó i encara té tot el futur per davant, el millor de la seva vida ja ha passat. Ell i el seu jove veí de seient viatgen en el mateix autobús, passeig de Ronda avall, però s'adona que en realitat van en direccions contràries.